

Tipy na prácu s logopedickými kartami OD SLOV K VETÁM v materskej škole

Mgr. M. Košútová, Mgr. Ľ. Mičianová, PhDr. V. Šteňová, PhD.

Keď sa rozprávame s deťmi o obrázkoch, môžeme ich pomenovať ako:

- OSOBY, ĽUDIA (subjekt),
- ČINNOSTI (slovesá – verbá),
- PREDMETY, VECI (objekty).

1. Na začiatku by sa deti mali s kartami zoznámiť, aby vedeli, čo jednotlivé obrázky znázorňujú. **Karty deťom po jednej ukazujeme, pomenovávajú ich.**

- Na osoby sa pýtame otázkou: *Kto je to?*
- Na činnosti sa pýtame otázkou: *Čo robí?* (Tým predídeme nesprávnemu pomenovaniu, aby napr. sloveso „ukazuje“ dieťa nepomenovalo ako „prst“.)
- Na predmety sa pýtame otázkou: *Čo je to?*

2. Deti sedia v kruhu alebo pred magnetickou tabuľou. Karty položíme pred ne na koberec alebo magnetom pripevníme na tabuľu. Vyložíme 3 karty, ktoré tvoria zmysluplnú vetu, napríklad: *Žena kupuje kyticu. Deti kupujú kyticu. Deti kupujú darček. Deti vetu podľa obrázkov „prečítajú“.*

3. Obmenou úlohy je, že **deti tvoria vety v minulom/budúcom čase**. Povieme: *Muž vidí koňa. Skúste mi povedať, ako keby sa to stalo včera, v minulosti.* Deti povedia: *Muž videl koňa.* Na tejto úlohe si precvičujú gramaticky správne formulovanie viet. V ženskom rode je v minulom čase koncovka -la (žena videla), v mužskom rode -l (muž/chlapec videl), v strednom -lo (dievča videlo) a v množnom čísle -li (deti videli).

Podobnú úlohu môžeme realizovať s tvorbou budúceho času: *Skúste mi povedať vetu, akoby sa to stalo zajtra, v budúcnosti.* Deti tvoria: *Muž bude vidieť/uvídi koňa.*

4. Zámerne vytvoríme nezmyselnú vetu, napríklad:

- *Chlapec češe chlieb.*
- *Muž kupuje slnko.*
- *Deti jedia práčku.*
- *Žena opravuje muchu.*
- *Dievča zapína jogurt.*

Úlohou detí je zdôvodniť, prečo je veta nezmyselná, a opraviť ju. Opravia ju tak, že vyberú inú kartu. Napríklad: *Chlapec češe chlieb. Chlieb sa nedá česať, lebo nemá vlasy.* Veta sa dá opraviť dvoma spôsobmi: deti buď zmenia sloveso, alebo predmet. V tejto vete to môže byť: *Chlapec kupuje/je/vidí/ukazuje chlieb.* Alebo: *Chlapec češe koňa/vlasy/bábiku/psa.*

Pri tejto úlohe sa rozvíja schopnosť logického uvažovania, kauzalita a posilňujú sa sémantické siete.

5. Vyberieme jednu kartu, ktorá symbolizuje sloveso, napríklad *kupuje*. Deťom rozdáme karty so zeleným okrajom, ktoré znázorňujú predmety (napr. *kôň, more, chlieb, mucha...*) **Deti postupne ukazujú kamarátom, aký majú obrázok, a rozhodnú sa, či sa dá použiť s daným slovesom.**

Napríklad kupovať môžeme *koňa a chlieb*, ale *more a muchu* kúpiť nemôžeme. Pri každom slovese si môžu deti spočítať, s koľkými predmetmi sa dá spojiť. Ktoré sloveso bude mať najviac predmetov? Cieľom je, aby deti pochopili, že jedno sloveso môžeme spojiť s viacerými vecami.

Pri tejto úlohe sa rozvíja logické myslenie, slovná zásoba a ak deti zdôvodňujú svoje rozhodnutia, trénujú si aj tvorbu súvetí. Napríklad: *Mucha sa nedá kúpiť, lebo ju v žiadnom obchode nepredávajú. Vŕtačku nemôžeme jesť, pretože nie je jedlá, nevedeli by sme ju požiť, bolelo by nás z nej bruško...*

6. **Vyložíme vetu a deti ju rozširujú, pridávajú k nej ďalšie slová**, napríklad prídavné mená. *Muž opravuje práčku. Akú práčku môže opravovať? Starú, bielu, pokazenú, špinavú... Aký muž? Vysoký, mladý, šikovný, veselý... Alebo: Deti jedia jogurt. Aký jogurt? Čokoládový, marhuľový, biely... Aké deti? Malé, nezbedné, šikovné, hanblivé... Dôležité je, aby deti povedali na konci celú vetu, napríklad: *Mladý muž opravuje pokazenú práčku.**

Pri tejto úlohe sa oboznamujú s pojmi veta, slovo; rozširujú počet slov vo vete a rozvíjajú tvorbu prídavných mien.

7. Vyberieme trojicu detí, ktoré budú znázorňovať jednotlivé slová vo vete. Ukážeme im karty, pričom ostatné deti ich nevidia. **Kamaráti hádajú, kto čo robí.** Napríklad vetu: *DETI POČUJÚ MUCHU* by sme mohli znázorniť nasledovne:

- *DETI* – prvé dieťa si vyberie kamaráta a chytí ho za ruku,
- *POČUJÚ* – druhé dieťa si priloží ruku k uchu,
- *MUCHU* – tretie dieťa máva krídlami ako letiaca mucha.

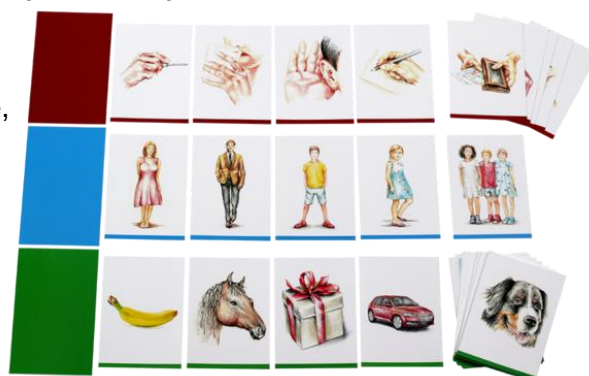
Pantomímu predvádzajú deti postupne, nie všetky tri slová naraz. Vo vete *MUŽ ČEŠE KOŇA*:

- *MUŽ* – prvé dieťa ukáže fúziky pod nosom, prechádza sa s vypnutou hrudou a pod.,
- *ČEŠE* – druhé dieťa si prstami prehrabuje vlasy,
- *KOŇA* – tretie dieťa cvála po triede ako kôň, prípadne môže erdžať.

Pri tejto úlohe sa deti učia, že veta sa skladá zo slov a každé slovo má vo vete svoju úlohu.

8. S deťmi sa dá s týmto materiálom samozrejme robiť aj **množstvo ďalších úloh**:

- určovanie prvej hlásky,
- slabikovanie,
- tréning sluchovej a vizuálnej pamäte,
- vyhľadanie počutej vety,
- tvorba viet podľa vlastnej fantázie,
- hľadanie synonym...

Slová z logokariet: Od slov k vetám

CHLAPEC

DIEVČA

MUŽ

ŽENA

DETI

ČEŠE

ČEŠÚ

JE

JEDIA

KRESLÍ

KRESLIA

KUPUJE

KUPUJÚ

OPRAVUJE

OPRAVUJÚ

PIJE

PIJÚ

POČUJE

POČUJÚ

ZAPNE

ZAPNÚ

VIDÍ

VIDIA

UKAZUJE

UKAZUJÚ

KOŇA

VLASY

BÁBIKU

BANÁN

JOGURT

POLIEVKU

SLNKO

DOM

PSA

DARČEK

CHLIEB

KYTICU

AUTO

DVERE
(ZÁMOK)

PRÁČKU

ČAJ

DŽÚS

MLIEKO

VŔTAČKU

MUCHU

ZVONČEK

LAMPU

MOBIL

TELEVÍZOR

STROM

MORE

LIETADLO

KNIHU

SOCHU

ŠKOLU

Slová z logokariet: Od slov k vetám

chlapec	dievča	muž	žena	deti
češe	češú	je	jedia	kreslí
kreslia	kupuje	kupujú	opravuje	opravujú
pije	pijú	počuje	počujú	zapne
zapnú	vidí	vidia	ukazuje	ukazujú
koňa	vlasý	bábiku	banán	jogurt
polievku	slnko	dom	psa	darček
chlieb	kyticu	auto	dvere (zámok)	práčku
čaj	džús	mlieko	vrtačku	muchu
zvonček	lampu	mobil	televízor	strom
more	lietadlo	knihu	sochu	školu

Slová z logokariet: Od slov k vetám

CHLAPEC	DIEVČA	MUŽ	ŽENA	DETI
ČEŠE	ČEŠÚ	JE	JEDIA	KRESLÍ
KRESLIA	KUPUJE	KUPUJÚ	OPRAVUJE	OPRAVUJÚ
PIJE	PIJÚ	POČUJE	POČUJÚ	ZAPNE
ZAPNÚ	VIDÍ	VIDIA	UKAZUJE	UKAZUJÚ
KOŇA	VLASY	BÁBIKU	BANÁN	JOGURT
POLIEVKU	SLNKO	DOM	PSA	DARČEK
CHLIEB	KYTICU	AUTO	DVERE (ZÁMOK)	PRÁČKU
ČAJ	DŽÚS	MLIEKO	VRŤAČKU	MUCHU
ZVONČEK	LAMPU	MOBIL	TELEVÍZOR	STROM
MORE	LIETADLO	KNIHU	SOCHU	ŠKOLU

■ subjekt ■ verbum ■ objekt

Slová z logokariet: Od slov k vetám

chlapec	dievča	muž	žena	deti
češe	češú	je	jedia	kreslí
kreslia	kupuje	kupujú	opravuje	opravujú
pije	pijú	počuje	počujú	zapne
zapnú	vidí	vidia	ukazuje	ukazujú
koňa	vlasý	bábiku	banán	jogurt
polievku	slnko	dom	psa	darček
chlieb	kyticu	auto	dvere (zámok)	práčku
čaj	džús	mlieko	vrtačku	muchu
zvonček	lampu	mobil	televízor	strom
more	lietadlo	knihu	sochu	školu

■ subjekt ■ verbum ■ objekt